

Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 377602

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Programma DG Groningen en Ondergrond
Directie Transitie Diepe Ondergrond
t.a.v. dir. K. Hansma
Postbus 20401
2500EK Den Haag

team
Beleid leefomgeving

ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door
39295-2023:535676	39295-2023		J.H. Laarman
datum	telefoon	fax	e-mail
21 maart 2023	14 0591		gemeente@emmen.nl
onderwerp			

Geachte heer Hansma,

Op 31 januari vroeg u ons per brief om een bestuurlijke reflectie te geven op het gebiedsproces in het algemeen en het ontzorgingsspoor in het bijzonder. Nu de plannen van NAM concreter zijn geworden, achten we het een goed moment onze eerste reflectie met u te delen. Samen met de gemeente Coevorden, provincie Drenthe en Waterschap Vechtstromen hebben we er bij uw ministerie en bij NAM op aan gedrongen om, vóór de start van de officiële vergunningsprocedures, belanghebbenden en omwonenden goed te betrekken bij het proces. Onder regie van uw ministerie is daarop een gebiedsproces gestart met bewoners, andere belanghebbenden en decentrale overheden. In dit proces wordt gewerkt met drie sporen: het ontzorgingsspoor, het vergunningsspoor en het bijdragenspoor. Als onderdeel van het gebiedsproces lieten uw ministerie en de NAM verschillende onderzoeken uitvoeren.

Gebiedsproces

We voelen als college de zorg voor onze omgeving en inwoners en onze politieke verantwoordelijkheid. Daarom dringen wij al vanaf het bekend worden van de plannen aan op een zorgvuldig proces, met aandacht voor betrokkenen en het milieu en dat de toekomstige verwerking van het afvalwater veilig en verantwoord dient te gebeuren. Ook al hebben we in het vergunningsproces meest een adviesrol en berust het bevoegd gezag voor de belangrijkste vergunningen bij Staatssecretaris Vijlbrief.

We realiseren ons dat het werken met een gebiedsproces bij mijnbouwontwikkelingen een nieuwe ontwikkeling is. Pionierend de juiste weg proberen te vinden. Het gebiedsproces is gestart voordat de plannen van NAM vaste vorm hadden. We hebben gemerkt dat die plannen gaandeweg zijn bijgesteld, mede onder de invloed van dit gebiedsproces.

Het werken met een gebiedsproces vinden we een goede ontwikkeling. De drie pijlers van dit proces vinden we een goede hoofdopzet. Wel constateren we dat het gebiedsproces niet automatisch leidt of heeft geleid tot bekendheid, het wegnemen van zorgen en het creëren van draagvlak onder alle betrokkenen. Dit signaal is heel duidelijk afgegeven door verschillende inwoners tijdens de

commissievergaderingen van de gemeenteraden Emmen en Coevorden. De gemeenteraden hebben hier ook hun zorgen over uitgesproken. Zorgen die we in deze voorlopige reflectie daarom graag met u delen, omdat deze in het verdere proces (nog) meer aandacht vereisen.

Ontzorgingsspoor

Het doel van het ontzorgingsspoor is om informatie te delen, vragen en zorgen van inwoners en belanghebbenden te vernemen en daarover afspraken te maken. Aan de “ontzorgingstafel” spreekt de NAM met inwoners en belanghebbenden uit Schoonebeek en omgeving, onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. De ontzorgingstafel is geen instrument om de oliewinning op zichzelf ter discussie te stellen. Op basis van de uitwisseling aan de ontzorgingstafel zijn afspraken gemaakt over monitoring in aanvulling op wettelijke verplichtingen, o-metingen, meldingen, enzovoort. Deze afspraken en maatregelen worden vastgelegd in een Afsprakenkader, dat wordt ondertekend door de NAM, EZK en de voorzitter. Dit proces is bijna een jaar gaande en wij steunen de opzet van het ontzorgingsspoor. Het ontzorgingsspoor dient een continu proces te zijn en eindigt niet met het opleveren van het afsprakenkader. Bovendien constateren we dat de acties in dit proces verbreding behoeven.

Informatieavond 8 februari

De informatieavond van 8 februari in Schoonebeek kende een veel grotere toeloop dan bij de vorige bijeenkomsten van het ontzorgingsspoor. Op die avond bleken bij veel bezoekers vragen te leven over de oliewinning, de opties voor verwerking van productiewater, milieutechnische en geotechnische aspecten. Door de toeloop was er onvoldoende gelegenheid op alle vragen in te gaan. Ruimte voor discussie was er onvoldoende. NAM heeft daarna in kleinere vervolgssessies antwoord gegeven op de vragen van veel inwoners. We zien de bijeenkomst van 8 februari als een belangrijke ontwikkeling in het ontzorgingsspoor.

Verbreding

Naar onze mening is een bezinning en verbreding nodig in het ontzorgingsspoor. We constateren dat de ontzorgingstafel veelal bestaat uit een relatief kleine groep inwoners en stakeholders (15 á 20 mensen). Het proces van informatie-uitwisseling en het maken van het afspraken aan de ontzorgingstafel is ondanks de communicatie acties aan een groep inwoners voorbij gegaan. De vervolgacties van NAM na 8 februari zijn een goede stap. Wij vragen u om meer te investeren in de bekendheid van de ontzorgingstafel en het vast te stellen afsprakenkader. Bovendien vragen wij u ook, breder dan alleen via de ontzorgingstafel, het afsprakenkader breed onder de inwoners van Schoonebeek en omgeving te bespreken, om zodoende het draagvlak hiervoor beter te toetsen. Een goed afsprakenkader leidt overigens niet automatisch tot draagvlak, zo is gebleken. Bij een deel van de inwoners heerst wantrouwen, mede door de ervaringen in Groningen.

Enquête Dorpsbelang Schoonebeek

Dorpsbelang Schoonebeek gaat een enquête houden om de mening van de inwoners van Schoonebeek te peilen. Hiermee ontwikkelt zich een proces vanuit de lokale samenleving om te onderzoeken hoe de inwoners aankijken tegen de plannen van de NAM. De uitkomsten kunnen mogelijk aanleiding zijn tot een aanvullend oordeel van ons college. Ook kunnen deze uitkomsten input zijn voor uw verdere acties in het gebiedsproces. Wij willen u in dit stadium wijzen op deze ontwikkelingen en vragen om hier in het proces rekening mee te houden. Deze ontwikkeling vormt voor ons ook een belangrijke reden om in deze brief te spreken over een voorlopige reflectie.

Borging van de afspraken

Wij hechten er aan dat inwoners en belanghebbenden blijvend goed betrokken worden en dat hun belangen goed behartigd worden, door een goede borging van de afspraken uit het afsprakenkader. Een deel van de inwoners vreest dat instemming met het afsprakenkader betekent dat daarmee het ontzorgingsspoor ten einde is. Wij vragen u dan ook om nog duidelijker te maken dat dit een continu proces blijft. In het afsprakenkader is aangegeven dat er sprake is van een ‘levend document’, waarbij dus nog plaats is voor aanvullende afspraken. Wij hechten er aan dat deze ruimte er is en blijft. Wij vragen u de afspraken zo veel mogelijk onderdeel te maken van de diverse vergunningen. Een groot

deel van de afspraken leent zich hier ook voor. Hiermee worden de afspraken onderdeel van het toezicht door SodM, zijn de afspraken geborgd bij een eventuele verkoop van het Schoonebeker olieveld en is er een rechtsgrond om op terug te vallen als nakoming van de afspraken onverhoopt te wensen overlaet. Wij hechten veel waarde aan het borgen van het Afsprakenkader. Een middel hiervoor zou een stichting of ander rechtsvorm kunnen zijn. Wij zijn uiteraard bereid om hierin onze rol in te zetten.

Vergunningenspoor en onderzoeken

Het voorkeuralternatief van de NAM voor de verwerking van het productiewater is het injecteren van het productiewater in lege gasvelden onder het olieveld Schoonebeek. Op 25 januari heeft de NAM dit voorkeursalternatief gepresenteerd tijdens een informatieavond voor statenleden van de provincie Drenthe, raadsleden van Emmen en Coevorden en AB-leden van waterschap Vechtstromen. Voor dat voorkeursalternatief wil de NAM straks diverse vergunningen aanvragen.

In de loop van het gebiedsproces zijn twee belangrijke onderzoeken uitgevoerd die het voorkeursalternatief onderbouwen. In het Onderzoek Oliewinning Schoonebeek wordt het trechterproces naar het voorkeursalternatief van de NAM geschetst. Het onderzoek is uitgevoerd door RHDHV. Het rapport laat zien hoe vanuit een veelheid van alternatieven (van stoppen met oliewinning tot maximale zuivering van het productiewater) drie qua techniek en milieu mogelijk haalbare alternatieven overbleven. Uit die drie heeft de NAM haar voorkeur bepaald.

Daarnaast liet EZK op verzoek van de Tweede Kamer een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) uitvoeren door CE Delft en TNO. Hierin zijn de kosten en baten van de oliewinning, inclusief de alternatieven voor de waterverwerking, op een rij gezet. De invalshoek is landelijk, met een kleine doorkijk naar de kosten en baten op regionaal niveau. In deze MKBA komt naar voren dat er (op landelijk niveau) grote baten zijn. Ook is een belangrijke bevinding dat de CO₂ footprint van de Schoonebeker olie kleiner is dan die van geïmporteerde olie. Maar dan moet wel gebruik worden gemaakt van zogenaamde E-boilers, die draaien op groene stroom. Wij vragen u aan te geven hoe de benutting van E-boilers op groene energie wordt geborgd.

Op verzoek van de provincie Drenthe, gemeenten Emmen en Coevorden en waterschap Vechtstromen heeft TNO (samen met KWR) het rapport Onderzoek Oliewinning Schoonebeek van RHDHV bekeken, met de vraag of de juiste conclusies uit de beschikbare informatie getrokken worden

Op basis van deze review is onze slotsom dat RHDHV de juiste set van mogelijke verwerkingsopties voor het productiewater in het vizier heeft en dat RHDHV haar conclusies goed onderbouwt, al zijn daar kanttekeningen bij. Van de drie oplossingen die RHDHV nader heeft onderzocht, menen de reviewers “de optimistische toon over de haalbaarheid van de waterkwaliteit en hoge verwachtingen voor waterzuiveringstechnologiën en vermarkten van residuen is niet realistisch”. Deze zuiveringstechnieken zijn nog niet beschikbaar op industriële schaal. TNO en KWR zijn aanzienlijk behoedzamer over het tempo en de doorontwikkeling van de zuivering op de benodigde schaal. Verder vindt TNO enkele leemten in de informatie over injectie in het rapport Onderzoek Oliewinning Schoonebeek. Deze leemten dienen ingevuld te worden in de nu volgende detailonderzoeken voor de vergunningaanvragen. In de vergunningsprocedures kunnen de wettelijk adviseurs, zoals SodM er dan aan toetsen.

Wij vinden de afweging van alternatieven en de trechtering naar het uiteindelijke voornemen van de NAM, navolgbaar en logisch. Een belangrijk uitgangspunt was en is dat de injectie veilig en verantwoord voor mens, milieu en ondergrond moet zijn.

Onderdeel van de vergunningprocedures is de beoordeling van de vergunningaanvragen door de technisch adviseurs, onder andere Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Dan blijkt pas definitief of het inderdaad veilig en verantwoord is om productiewater in de ondergrond van Schoonebeek te injecteren. Wij zullen dit kritisch blijven volgen. Een belangrijk aspect voor de veiligheid is het gebruik van nieuwe materialen in de leidingen voor productiewater en injectieputten. Dit heeft de NAM inmiddels toegezegd. Dit is een belangrijk verschil met de operatie in Twente. Ook de afspraken over extra monitoring en controles uit het Afsprakenkader geven vertrouwen dat de veiligheid goed geborgd kan worden.

Wij dringen er op aan, dat de bevindingen van TNO en KWR worden verwerkt in de vergunningaanvragen door NAM en door u worden betrokken in de beoordeling en vergunningverlening. In de vergunningprocedures heeft de gemeente Emmen adviesrecht. We willen graag beschikken over de adviezen van SodM en andere technisch adviseurs, alvorens ons advies uit te brengen.

Bijdragenspoor

Vanaf het begin van het gebiedsproces hebben wij uitgesproken dat de regio meerwaarde moet ondervinden van de oliewinning. De NAM en EZK onderschrijven dit. Dit sluit ook aan bij de Contourennota voor de voorgenomen herziening van de Mijnbouwwet. Uit de MKBA blijkt dat de baten van de oliewinning vooral bij de rijksoverheid landen. We vinden het terecht dat het gebiedsproces de pijler bijdragen kent. Wij vinden de huidige verdeling van de opbrengsten van de oliewinning onevenwichtig.

Proces bijdragenspoor

Wij hebben de start van het bijdragenspoor getemporeerd. De reden hiervoor is, dat wij voorop vinden staan, dat de oliewinning en verwerking veilig en vertrouwd plaats vindt voor mens en milieu en diepe ondergrond. Pas daarna kan er gesproken worden over bijdragen.

Nu achten we het moment aangebroken om dit bijdragespoor voortvarend te ontwikkelen.

De regionale overheden, provincie Drenthe, gemeente Emmen en gemeente Coevorden, nemen de regio op zich. Een verkenner onderzoekt momenteel wat het beste proces is om het bijdragenspoor te doorlopen. We gaan uit van substantiële bijdragen van NAM en de rijksoverheid.

Hoewel er geen samenhang is tussen de vergunningverlening en de uitkomst van het bijdragenspoor, verwachten wij dat de bijdrage voor de regio duidelijk is voordat de vergunningaanvragen zijn afgewikkeld.

Hoe verder

U vroeg om een reflectie te geven op het gebiedsproces. Met deze antwoordbrief ontvangt u van ons een eerste voorlopige reflectie, waarbij wij u verzoeken om in het vervolgproces meer te investeren in de genoemde aandachtspunten en zorgen in met name het ontzorgingsspoor. Naar onze mening is deze verbreding in en verbetering van dit proces noodzakelijk. Dit vraagt om een meer passende balans en afstemming tussen het tempo van het huidige proces en de tempo van de Schoonebeker samenleving. Zoals gezegd kan de uitkomst van de enquête voor ons aanleiding zijn voor een aanvullend oordeel op deze voorlopige reflectie.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Emmen
de gemeentesecretaris

de burgemeester

M. Plantinga-Leenders

H.F. van Oosterhout